

Lingwistyczne i translatoryczne problemy przekładu pisemnego, ze szczególnym uwzględnieniem przekładu literackiego

Prof. UAM dr hab. Joanna Kubaszczyk

gluck@amu.edu.pl; jokub@tlen.pl

Seminarium magisterskie trwa dwa lata i obejmuje 120 godzin. W zakres seminarium wchodzić będą tematy związane z lingwistycznymi problemami w przekładzie pisemnym sensu largo. W centrum zainteresowania znajdować się będą przede wszystkim jednak kwestie związane z teorią i krytyką przekładu literackiego, obrazowaniem w przekładzie oraz lingwistycznymi problemami przekładowymi takimi jak przekład formacji słowotwórczych, form adresatywnych, frazeologizmów, stylizacji, dewiacji etc. W sposób szczególny w trakcie seminarium wykorzystywane będzie instrumentarium kognitywnej teorii przekładu. W pierwszym roku trwania seminarium zajmiemy się różnymi teoriami przekładu pod kątem ich wartości heurystycznej i możliwości aplikacji do badań nad przekładem. W drugim roku program szczegółowy związany będzie z wybraną tematyką prac magisterskich.

Cel: umiejętność sformułowania tematu i celu badawczego oraz umiejętność konsekwentnego korzystania z wybranej metodologii, wyszukania, streszczenia i analizy literatury przedmiotu, zebrania i uporządkowania materiału empirycznego, prezentacji, przeprowadzenia analizy translatorycznej, dyskusji naukowej i wyciągnięcia wniosków.

Wymagania (kryteria oceny): Czynne uczestnictwo w zajęciach, przygotowywanie prezentacji i referatów, lektura i streszczenia publikacji fachowych oraz ich analiza krytyczna, poprawne i sprawne używanie języka naukowego, terminowe przygotowywanie kolejnych etapów pracy, przedłożenie pracy magisterskiej.

Treść zajęć: Wybrane współczesne teorie przekładu, lingwistyczna analiza przekładu, analiza funkcji środków językowych zastosowanych w oryginale i w przekładzie (np. analiza słowotwórcza: podstawowe terminy synchronicznej analizy derywatów, jednostki systemu słowotwórczego, słowotwórstwo rzeczownika, przymiotnika, przysłówka i czasownika w języku polskim i niemieckim, neologizmy i okazjonalizmy oraz ich funkcje, formacje analogiczne, problemy przekładu formacji zleksykalizowanych), ikoniczność, foregrounding, środki językowe a obrazowanie w tekście literackim.

Translatoryka

prof. dr hab. Izabela Prokop

Seminarium z następującymi zakresami:

- analiza porównawcza oryginału i tłumaczenia w celu określenia stopnia ekwiwalencji i wskazania przypadków ekwiwalencji niepełnej lub błędów w tłumaczeniu. Podstawą analizy mogą być teksty literackie lub użytkowe, pisane i mówione, np. talk show, wywiady radiowe i telewizyjne, dialogi filmowe, instrukcje obsługi, wszelkie formularze i in. W pracach porównuje się semantykę, budowę i funkcję tekstów. Poszczególne zakresy tematyczne to:

serie translatorskie - analiza porównawcza oryginału i jego dwóch lub więcej tłumaczeń;
wyodrębnienie i opis strategii, użytych przez tłumacza w tekście (pisanym lub mówionym);
uwarunkowania kulturowe procesu tłumaczenia, wyodrębnienie kulturomów, w tym:
przypadki niepełnej ekwiwalencji oraz kulturowo uwarunkowane przypadki nieprzetłumaczalności w parze język niemiecki – język polski;
akty mowne w translacji: na bazie modeli pragmalingwistycznych: bada się realizację aktu mownego (np. prośby, podziękowania, rozkazu, ostrzeżenia, zaproszenia i innych) w oryginale i w tłumaczeniu, analizując ich różnorodne uwarunkowania komunikacyjne;
lingwistycznie uwarunkowane trudności w przekładzie – struktury językowe bez kategoriałnego odpowiednika w języku docelowym, np. aspekt języka polskiego, różne Aktionsarten w języku niemieckim i polskim, słowotwórcze struktury, zwłaszcza Komposita w języku niemieckim i sposoby ich przekładu na język polski , szczególnie dotyczy języków specjalistycznych;
językowa realizacja stereotypów narodowych w języku niemieckim i polskim w tekstach pisanych i mówionych (np. w programach telewizyjnych typu talk show, w autentycznych dialogach i polilogach, można wykorzystać tu wywiady autobiograficzne); stereotyp Polaka, Austriaka i Niemca w polskiej literaturze pięknej, stereotyp Polaka w literaturze niemieckiej i austriackiej lub w prasie.

Bazą empiryczną prac jest korpus tekstowy: oryginał niemiecki lub polski i jego tłumaczenie; w badaniach nad stereotypem korpus stanowią wywiady, ankiety i fragmenty dzieł literackich lub prasy.

Organizacja pracy i warunki zaliczania poszczególnych semestrów seminarium:

Semestr I: wybór zakresu tematycznego do 15.listopada 2015; przygotowanie i wygłoszenie referatu , dotyczącego pojęć podstawowych i przygotowanie planu pracy do końca stycznia

2016 na zaliczenie I semestru..

Semestr II: przygotowanie i wygłoszenie referatu na temat metodologii: wybór metodologii, uzasadnienie wyboru, zaplanowanie badania zasadniczego do 15 kwietnia 2016; przeprowadzenie badania pilotażowego i zanalizowanie 25% materiału empirycznego (tekstowego) do 15 czerwca 2016 na zaliczenie II semestru.

Semestr III: przygotowanie i wygłoszenie referatu, prezentującego wyniki analizy do 15 grudnia 2016; uaktualnienie planu pracy do końca stycznia 2017. Rozdział z wynikami na zaliczenie III semestru.

Semestr IV: napisanie pracy do końca marca 2017; korekty do końca kwietnia 2017; przygotowanie się do egzaminu magisterskiego do końca maja 2017. Egzamin magisterskie w czerwcu i wrześniu 2017.

Seminarium glottodydaktyczne **prof. dr hab. Barbara Skowronek**

Zakres: zagadnienia dotyczące nauczania i uczenia się języków obcych (zwłaszcza na bazie języka niemieckiego, angielskiego lub polskiego jako obcego (Mehrsprachigkeit, Tertiärsprachendidaktik, DnE) :

we wszystkich kategoriach wiekowych: od małych dzieci aż do seniorów;

konwencjonalnie i alternatywnie;

w uczeniu się naturalnym (Zweitsprachenerwerb) i sterowanym (szkolnym, Fremdsprachenunterricht);

za pomocą mediów tradycyjnych i nowych;

integracyjne rozwijanie sprawności językowych (Hörverstehen, Sprechen, Leseverstehen, Schreiben; Übersetzen und Übertragen);

wiedza a sprawności;

nauczanie i uczenie się w klasach bilingwalnych (Fachsprachenunterricht DaF);

nauczanie języka obcego w klasach integracyjnych.

Także nauczanie języków obcych osób niewidzących czy niesłyszących, osób z dysfunkcjami językowymi (np. legastenia, dysleksja, dysgrafia).

Pejzaże językowe (Linguistic Landscapes) – aspekty glottodydaktyczne i interkulturowe
dr hab. Danuta Wiśniewska

(seminarium i praca magisterska w języku angielskim)

Celem tego seminarium jest zapoznanie jego uczestników ze stosunkowo nowym obszarem badawczym, jakim są pejzaże językowe (linguistic landscapes). Słowa (np. nazwy ulic, miejsc, nazwy sklepów, przedsiębiorstw, budynków publicznych, wydarzeń, reklamy) oraz towarzyszące im znaki wizualne obecne w przestrzeni publicznej, głównie miejskiej, dostarczają wiele informacji na temat postaw językowych przejawianych w danym obszarze. Badania pejzaży językowych pozwalają także na uchwycenie zachodzących zjawisk różnojęzycznych i różnokulturowych. Ponadto, dostarczają doskonałego materiału do nieformalnej nauki języków obcych na podstawie analizy autentycznego materiału językowego obecnego w otaczającej przestrzeni.

W pierwszym roku zajęcia będą koncentrowały się na zapoznaniu z pojęciem pejzażu językowego, jego zastosowań w edukacji językowej oraz metodologią badań w tym zakresie. Pierwszy rok kończy się przygotowaniem planu pracy magisterskiej oraz projektu badawczego w ramach wybranego wcześniej tematu. W drugim roku zajęcia koncentrują się na prezentacji kolejnych etapów badań oraz na rozważaniach teoretycznych i dyskusjach nt. przedstawionych treści. Seminarium kończy się ostatecznym przygotowaniem pracy magisterskiej. Studenci wybierając temat pracy mogą zdecydować, czy będą koncentrować się na pejzażu językowym w aspekcie lingwistycznym i kulturowym, czy też na jego wykorzystaniu w dydaktyce języków obcych.

Seminarium przeznaczone jest dla osób, które ukończyły licencjat w ramach dowolnej specjalizacji i, przede wszystkim, przejawiają autentyczne zainteresowanie tematem. Kandydaci powinni dysponować znajomością języka angielskiego, która umożliwi im czytanie tekstów i pisanie pracy naukowej w języku angielskim.

Seminaria magisterskie
2014 - 2016

.....

Prof. UAM dr hab. Camilla Badstübner-Kizik

Kulturoznawstwo / Komunikacja interkulturowa
Medioznawstwo / Lingwistyka medialna
Obcojęzyczna dydaktyka kultury / Obcojęzyczna dydaktyka mediów

Seminarium przygotowuje do pisania pracy magisterskiej z następujących zakresów tematycznych:

zagadnienia kultury krajów niemieckojęzycznych (Niemcy, Austria, Szwajcaria) / pamięć kulturowa / miejsca pamięci

zagadnienia interkulturowe na tle Polska – kraje niemieckojęzyczne; relacje interkulturowe w mediach

niemieckojęzyczne media (np. rynek księgarski, prasa, reklama, komiks, plakat, telewizja, film, www)

zagadnienia intermedialności, intertekstualności i wielojęzyczności medialnej (np. relacje tekst-obraz-dźwięk / tekst-film; języki w filmach; wielojęzyczna przestrzeń wirtualna; media pamięci)

media w dydaktyce języka obcego (np. tekst literacki, obraz, plakat, komiks, reklama, dźwięk, muzyka, film, media elektroniczne na zajęciach języka niemieckiego / angielskiego / polskiego jako obcego)

zagadnienia historyczne i kulturowe w dydaktyce języka obcego (obcojęzyczna dydaktyka wiedzy o kulturze; dydaktyka krajoznawstwa / kulturoznawstwa)

pozaszkolne miejsca nauczania w dydaktyce języków obcych (np. muzeum, kino, przestrzeń publiczna)

W trakcie czterech semestrów zostaną realizowane następujące treści:

wybrane techniki przygotowujące do pisania pracy naukowej

wybrane elementy statystyki, analizy tekstu oraz ankietowania ustnego i pisemnego

podstawy pisania naukowego i kreatywnego

rozszerzenie pasywnego i aktywnego słownictwa naukowego

omówienie standardów pracy naukowej

przegląd i dyskusja wybranych zagadnień oraz trendów badawczych z podanego zakresu tematycznego

krytyczny przegląd wybranych czasopism naukowych i pozycji monograficznych.

Wymagania wstępne: zainteresowanie zagadnieniami z ww zakresów tematycznych

Zalecana literatura (wybór)

Brinker, Klaus (2010): Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und

Methoden. Erich Schmidt Verlag. Berlin.

Hickethier, Knut (2010): Einführung in die Medienwissenschaft. J.B.Metzler. Stuttgart/Weimar.

Krumm, Hans-Jürgen / Fandrych, Christian / Hufeisen, Britta / Riemer, Claudia (Hrsg.): (2010): Handbuch Deutsch als Fremd- und Zweitsprache Ein internationales Handbuch. Band 1 und 2), Berlin/ New York: De Gruyter Mouton.

Wilczyńska, Weronika / Michońska-Stadnik, Anna (2010): Metodologia badań w glottodydaktyce. Kraków

Prof. dr hab. Izabela Prokop

Translatoryka z następującymi zakresami:

- analiza porównawcza oryginału i tłumaczenia w celu określenia stopnia ekwiwalencji i wskazania przypadków ekwiwalencji niepełnej lub błędów w tłumaczeniu. Podstawą analizy mogą być teksty literackie lub użytkowe, pisane i mówione, np. talk show, wywiady radiowe i telewizyjne, dialogi filmowe, instrukcje obsługi, wszelkie formularze i in. W pracach porównuje się semantykę, budowę i funkcję tekstów

serie translatorskie - analiza porównawcza oryginału i jego dwóch lub więcej tłumaczeń
wyodrębnienie i opis strategii, użytych przez tłumacza w tekście (pisanym lub mówionym)
uwarunkowania kulturowe procesu tłumaczenia, w tym: przypadki niepełnej ekwiwalencji oraz przypadki nieprzetłumaczalności w parze język niemiecki – język polski

akty mowne w translacji: na bazie modeli pragmatylingwistycznych bada się realizację aktu mownego (np. prośby, podziękowania, rozkazu, ostrzeżenia, zaproszenia i innych) w oryginale i w tłumaczeniu, analizując ich różnorodne uwarunkowania

lingwistycznie uwarunkowane trudności w przekładzie – struktury językowe bez kategoryjnego odpowiednika w języku docelowym

językowa realizacja stereotypów narodowych w języku niemieckim i polskim w tekstach pisanych i mówionych; stereotyp Polaka i Niemca w literaturze oraz w tekstach autentycznych.

Bazą empiryczną prac jest korpus tekstowy: oryginał niemiecki lub polski i jego tłumaczenie.

Organizacja pracy i warunki zaliczania poszczególnych semestrów seminarium:

Semestr I: wybór zakresu tematycznego do 15.listopada 2014; przygotowanie i wygłoszenie referatu , dotyczącego pojęć podstawowych i przygotowanie planu pracy do końca stycznia 2015.

Semestr II: przygotowanie i wygłoszenie referatu na temat metodologii: wybór metodologii, uzasadnienie wyboru, zaplanowanie badania zasadniczego do 15 kwietnia 2015; przeprowadzenie badania pilotażowego i zanalizowanie 25% materiału empirycznego (tekstowego) do 15 czerwca 2015.

Semestr III: przygotowanie i wygłoszenie referatu, prezentującego wyniki analizy do 15 grudnia 2015; uaktualnienie planu pracy do końca stycznia 2016.

Semestr IV: napisanie pracy do końca marca 2016; korekty do końca kwietnia 2016; przygotowanie się do egzaminu magisterskiego do końca maja 2016. Egzamin magisterski w czerwcu i wrześniu 2016.

Prof. dr hab. Alicja Sakaguchi

Seminarium magisterskie

Punkty ciężkości:

- analiza tekstów i dyskursów w ujęciu integralnym (świeckie i sakralne);
- tłumaczenie tekstów świeckich i sakralnych w parze język polski-niemiecki;
- odmiany języka;
- retoryka;
- międzynarodowe języki pomocnicze (interlingwistyka).

Treści merytoryczne:

Zapoznanie z techniką pracy naukowej, ćwiczenia mające na celu zapoznanie z niemieckim językiem naukowym. Rozważenie kryteriów naukowości i zwrócenie szczególnej uwagi na szeroko rozprzestrzenione błędy natury zarówno merytorycznej jak i poznawczej.

Wprowadzenie w problematykę dziedziny dotyczącej tematyki prac magisterskich. Uczestnicy seminarium referują postępy w pisaniu swoich prac magisterskich (dotychczasowe wyniki, pytania, trudności warsztatowe). SeminaRIA mają na celu wykształcenie umiejętności samodzielnego myślenia i krytycznego spojrzenia, dyskusowania, argumentowania i wnioskowania. Mają pomóc w łączeniu analizy empirycznej z założeniami teoretycznymi,

pomóc w rozstrzygnięciach dotyczących wyboru i selekcji materiału.

Formy zaliczenia: w oparciu o postępy w przygotowywaniu pracy magisterskiej oraz uczestnictwo na seminarium.

Język wykładowy: polski i niemiecki

Pierwsze zajęcia w semestrze: 13 i 14.10.2014

Literatura:

Diemer, Alvin (1964): Was heißt Wissenschaft? Meisenheim am Glan: Hain.

Sakaguchi, Alicja (2014, w druku): Sprechakte der mystischen Erfahrung. Freiburg, München: Alber (zwłaszcza rozdz. II. „Ontologie der Entitäten“ i rozdz. III. „Faktoren, die sich auf das Verhalten und das Sprachhandeln auswirken“).

Prof. UAM dr hab. Stephan Wolting

Na miłość i śmierć - Miłość jako „pasja“? - Śmierć jako przejście czy odejście?

Kulturowe formy podejścia do najważniejszych artefaktów ludzkiej intymności

Semiotyczne teorie kulturoznawcze w kontekście fenomenu intymności

Miłość i śmierć należą do pierwszorzędných antropologicznych stałych i generatorów kulturowych (Jan Assmann). Miłość i śmierć należą do podstawowych myśli ludzkiego życia, stanowią zatem i jeden z najważniejszych składników tworzących kultury. Seminarium to zostanie poświęcone zbadaniu kulturowego postępowania w obrębie tych dwóch ważnych „intymnych” obszarów ludzkiego działania. W naszych badaniach postaramy się wykorzystać najnowsze teorie kulturoznawcze, między innymi: teorię transkulturowości. Przy tym największy nacisk położony zostanie na teorie semiotyki kultury (względnie „semiotyczną skórę rzeczy Felicidad Romero-Tejedor). Do punktów oscylacyjnych naszych studiów będą należały badania dotyczące „znaków piękna” (i jego przeciwieństwa brzydoty), komunikacji spod znaku genderowskiego, mody, mediów, współczesnej muzyki i aktualnego fenomenu drugiej moderny (Beck).

Lista literaturowa (zwłaszcza dotycząca problematyki trzonowej zajęć) zostanie udostępniona

na pierwszych zajęciach w zależności od wyboru tematyki. Lista literatury podstawowej załączona jest poniżej.

Assmann, Jan: Der Tod als Thema der Kulturtheorie. Totenbilder und Totenriten im Alten Ägypten Frankfurt 2000: Suhrkamp.

Barthes, Roland: Fragmente einer Sprache der Liebe. Frankfurt 15. Aufl. 1998: Suhrkamp.

Barthes, Roland: Mythen des Alltags. Frankfurt 2003: Suhrkamp.

Bauman, Zygmunt: Tod, Unsterblichkeit und Lebensstrategien. Frankfurt 2003: Fischer.

Beck, Ulrich: Weltrisikogesellschaft. Auf der Suche nach der verlorenen Sicherheit. Frankfurt 2007: Suhrkamp.

Foucault, Michel: Der Wille zum Wissen: Sexualität und Wahrheit. Frankfurt 20. Aufl. 1987: Suhrkamp.

Freud, Sigmund: Das Unbehagen in der Kultur. (als download)

Illouz, Eva: Warum die Liebe weh tut. Eine soziologische Erklärung. Frankfurt 2. Aufl. 2012: Suhrkamp.

Johnson, Robert A.: Traumvorstellung Liebe, der Irrtum des Abendlandes. München 1995: Droemer Knauer.

Keller, Rudi: Zeichentheorie. Zu einer Theorie semiotischen Wissens. Stuttgart 1995: Utb (Francke)

Luhmann, Niklas: Liebe als Passion. Zur Codierung von Intimität. Frankfurt 12. Auflage 1994: Suhrkamp.

Münch, Richard: Die Dialektik der Kommunikationsgesellschaft. Frankfurt 2. Aufl. 2002: Suhrkamp.

Nünning, Ansgar (Hg.): Metzler Lexikon Literatur- und Kulturtheorie. Stuttgart Weimar 1998: Metzler.

Schulze, Gerhard: Die Erlebnisgesellschaft: Kultursoziologie der Gegenwart. Frankfurt 2005: Campus.

Wolting, Stephan (Hg.): Kultur und Kollektiv. Berlin: Berliner Wissenschaftsverlag.